

Muistiliitto
Minnesförbundet

MUISTI- VIUHKA

Kelan etuudet
Kunnan palvelut
Oikeudellinen ennakointi
Vertaistuki

KÄYTTÖOHJE

Tervetuloa käyttämään Muistiliiton suunnittelemaa Muistiviuhkaa.

Opas on suunnattu muistisairaiden parissa työtä tekeville ammattilaisille apuvälineeksi uuden asiakkaan palveluohjaukseen.

Eri osa-alueet on jaettu seuraavasti:

Kelan etuudet

kunnan palvelut

oikeudellinen ennakointi

vertaistuki

Löydät lisätietoja jokaisesta osiosta sen kääntöpuolelta.
Materiaali on päivitetty 2021.

ELÄKETTÄ SAAVAN HOITOTUKI

- Tuki on tarkoitettu tukemaan kotona asumista ja siellä tapahtuvaa hoitoa, sekä korvaamaan sairaudesta tai vammaisuudesta aiheutuvia erityiskustannuksia.
- Hakemukseen kirjataan tarkasti, minkälaista haittaa sairaudesta on, minkälaisia kustannuksia se aiheuttaa sekä millaista tukea, apua ja ohjausta hakija tarvitsee.
- Tukea voidaan suurentaa, mikäli avun tarve kasvaa sairauden edetessä. Tällöin tarvitaan uusi hakemus.
- Hakijan tulot tai omaisuus eivät vaikuta hoitotukeen.
- Hakemukseen tarvitaan liitteeksi tuore (korkeintaan 6 kk vanha) C- tai laaja B-lääkärintlausunto.

ELÄKETTÄ SAAVAN HOITOTUKI

Lisätietoja

HAKEMUS:

Eläkettä saavan hoitotuki/

16 vuotta täyttäneen vammaistuki

EV 256

www.kela.fi

> henkilöasiakkaat > eläkeläiset

> eläkettä saavan hoitotuki

SOPEUTUMIS- VALMENNUS

- Muistisairas voi hakeutua sopeutumisvalmennuskursseille yhdessä läheisen kanssa.
- Maksuttomia kursseja järjestetään parikursseina kuntoutuslaitoksissa.
- Sopeutumisvalmennuskurssille voi hakea jos muistisairaus on varhaisessa vaiheessa eli MMSE-pisteet ovat vähintään 18.
- Sopeutumiskursseja järjestetään
 - alle 68-vuotiaalle aikuisen läheisensä kanssa tai
 - yli 68-vuotiaalle aikuisen läheisensä kanssa
- Sopeutumisvalmennusta varten tarvitaan alle vuoden vanha B-lääkärinlausunto tai vastaavat tiedot sisältävä muu lääketieteellinen selvitys.
- Kela järjestää kuntoutuskursseja myös omaishoitajille ja korvaa näistä aiheutuneita matkakustannuksia.

SOPEUTUMIS- VALMENNUS

Lisätietoja

HAKEMUS: Harkinnanvarainen
kuntoutus **KU 132**

www.kela.fi

> henkilöasiakkaat > kuntoutus

> kuntoutus- ja sopeutumis-
valmennuskurssit

> kuntoutuskurssihaku

Käytä hakusanoja muistisairaus tai
omaishoitaja.

LÄÄKEKORVAUKSET JA LÄÄKEKATTO

- Osaan sairaudenhoitoon määrättyistä lääkkeistä on mahdollista saada Kela-korvausta. Tämä koskee myös muistisairauteen määrättyjä lääkkeitä.
- Joihinkin lääkkeisiin korvauksen saa automaattisesti ja osaan vaaditaan lääkärin B-lausunto.
- Korvausprosentti vaihtelee lääkekohtaisesti.
- Lääkeostoissa on vuosittainen alkuomavastuu, jonka täyttymisen jälkeen korvauksia maksetaan. (50 € vuonna 2021)
- Henkilökohtaisilla lääkekustannuksilla on vuosiomavastuu eli lääkekatto (579,78 € vuonna 2021). Sen ylityttyä henkilö maksaa jokaisesta korvattavasta lääkkeestä 2,50 €/lääke/ostokerta.

Tarkista lääkekatto vuosittain Kelan sivuilta:

2022 _____

2023 _____

2024 _____

LÄÄKEKORVAUKSET JA LÄÄKEKATTO

Lisätietoja

Lisätietoja saa omasta apteekista ja Kelasta.

www.kela.fi

> henkilöasiakkaat > sairastaminen

> lääkekorvaukset

ELÄKKEENSAAJAN ASUMISTUKI

- Eläkkeensaajan asumistukea voi saada, jos:
 1. asuu vakinaisesti Suomessa **ja**
 2. on pienituloinen **ja**
 3. saa eläkettä, joka oikeuttaa eläkkeensaajan asumistukeen.

- Asumistukea voi saada vakinaiseen vuokra- tai omistusasuntoon.

- Hakemuksen liitteeksi tarvitaan:
 1. selvitys asumismenoista: vuokrasopimus, vuokran tai vastikkeen maksukuitti tai muu maksutosite **ja**
 2. selvitys (sairastuneen) omista sekä puolison tuloista että omaisuudesta **ja**
 3. selvitykset veloista ja velkojen koroista.

- Mikäli hakija ei ole oikeutettu eläkkeensaajan asumistukeen, hän voi selvittää mahdollisuuttaan saada yleistä asumistukea.

ELÄKKEENSAAJAN ASUMISTUKI

Lisätietoja

HAKEMUKSET:

Eläkkeensaajan asumistuki **(AE 1)**

Yleinen asumistuki **(AT 1)**

www.kela.fi

> henkilöasiakkaat > eläkeläiset

> eläkkeensaajan asumistuki

www.kela.fi

> henkilöasiakkaat > asumisentuet

> yleinen asumistuki

PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

- Muistisairaalla on lakisääteinen oikeus laaja-alaiseen arviointiin, jossa käydään läpi kunnan eri tukimuodot omatoimisen ja omannäköisen arjen mahdollistamiseksi.
- Arvioinnin pohjalta laaditaan kirjallinen hoito- tai palvelusuunnitelma, jossa on kirjattuna tarpeelliset toimenpiteet ja palvelut.
- Toimintakyvyn muuttuessa voidaan pyytää uutta palvelutarpeen arviointia. Palvelutarpeen arvioinnista vastaavat kotikunnan vanhus-/sosiaalipalvelut.
- Palvelutarpeen arviointiin voi varautua kirjaamalla etukäteen ylös asioita, joihin kokee tarvitsevänsä neuvoa, apua tai tukea. Näitä voivat olla:
 - ruokailu
 - harrastaminen
 - asiointi
 - apuvälineet
 - sosiaaliset tilanteet
 - fyysinen ja psyykinen toimintakyky

PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

Lisätietoja

Sosiaalihuoltolaki
(30.12.2014/1301)

Laki ikääntyneen väestön toiminta-
kyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden
sosiaali- ja terveyspalveluista
(28.12.2012/980)

Vammaispalvelujen käsikirja
www.thl.fi

> julkaisut > sähköiset käsikirjat

> vammaispalvelujen käsikirja

OMAISHOIDON TUKI

- Omaishoitaja on sairastuneen läheinen, joka huolehtii päätoimisesti sairastuneen arjen sujuvuudesta ja hoivasta kotioloissa.
- Omaishoidon tuki on kokonaisuus, johon kuuluvat hoidettavan tarvitsemat palvelut, omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio ja vapaapäivät sekä omaishoitoa tukevat palvelut.
- Omaishoidon tukea haetaan hoidettavan kotikunnalta, minkä jälkeen kunnan omaishoidon tuesta vastaava henkilö tekee kotikäynnin hoito- ja palvelutarpeen arvioimiseksi.
- Omaishoidosta laaditaan virallinen sopimus kunnan kanssa.
- Omaishoidon tukea voidaan myöntää sekä pitkä- että lyhytaikaisen hoidontarpeen perusteella.
- Omaishoidon tuki ei ole ns. subjektiivinen (= ehdoton) oikeus. Tukea maksetaan/myönnetään kotikunnan määrärahojen rajoissa.

OMAISHOIDON TUKI

Lisätietoja

Laki omaishoidon tuesta
(2.12.2005/937)

Tukinet keskustelupalsta
www.tukinet.net
> muisti- ja muistisairaudet
keskusteluryhmä

www.omaishoitajat.fi

Muistiliiton Vertaislinja
0800 9 6000
joka päivä klo 17–21
(Maksuton)

Omaishoitajaliiton
neuvontapuhelin
020 7806 599
ma-to klo 9–15

(Puhelun hinta lankaverkosta
8,35 snt/puhelu + 8,83 snt/min ja
matkapuhelinverkosta
8,35 snt/puhelu + 22,32 snt/min.)

KULJETUS- PALVELUT

- Jos henkilöllä ei ole kykyä käyttää julkisia liikennevälineitä, hänellä saattaa olla oikeus kuljetuspalveluun.
- Kuljetuspalvelun asiakkaana henkilö voi käyttää taksia tai invataksia alennetulla hinnalla. Hinta on sama kuin julkisen liikenteen maksu samalta matkalta.
- Kunta voi myöntää kuljetuspalveluja sosiaalihuolto- tai vammaispalvelulain perusteella. Sosiaalihuoltolaissa ei ole määritelty matkojen määrää. Vammaispalvelulain mukaan kunnan täytyy järjestää vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa.
- Kuljetuspalvelun matkat on tarkoitettu asiointiin sekä virkistykseen. Matkustettaessa terveyskeskukseen, sairaalaan tai kuntoutukseen, tulee käyttää Kela-taksia, joka tilataan ennakkoon. (Alueelliset tilausnumerot löytyvät Kelan sivuilta.)
- Kuljetuspalvelujen hakemiseen tarvitaan lääkärintodistus.

KULJETUS- PALVELUT

Lisätietoja

Sosiaalihuoltolaki
(30.12.2014/1301)

Laki vammaisuuden perusteella
järjestettävistä palveluista ja
tukitoimista
(3.4.1987/380)

Asetus vammaisuuden perusteella
järjestettävistä palveluista ja
tukitoimista
(18.9.1987/759)

Vammaispalvelujen käsikirja
www.thl.fi
> julkaisut > sähköiset käsikirjat
> vammaispalvelujen käsikirja

HENKILÖ- KOHTAINEN APU

- Henkilökohtainen apu tarkoittaa toisen ihmisen antamaa välttämätöntä apua niissä (tavanomaisen elämän) asioissa, joita henkilö ei pysty kokonaan tai osittain itse vammaan tai sairauden vuoksi tekemään.
- Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa henkilöä omien valintojensa toteuttamisessa niin kotona kuin kodin ulkopuolella:
 - päivittäisissä toimissa
 - harrastuksissa
 - yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja
 - sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.
- Henkilökohtainen apu ei ole tarkoitettu pääasiallisesti hoidon, hoivan tai turvallisuuden tarpeeseen, mutta niihin liittyvät asiat voivat olla osa henkilökohtaisen avustajan tehtäviä.
- Palvelua täytyy hakea ja päätöksen tulee perustua toimintakyvyn arvioon ja se tulee saada kirjallisesti. Päätös on valituskelpoinen.

HENKILÖ- KOHTAINEN APU

Lisätietoja

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista
(3.4.1987/380)

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista
(18.9.1987/759)

Vammaispalvelujen käsikirja
www.thl.fi

> julkaisut > sähköiset käsikirjat
> vammaispalvelujen käsikirja

APUVÄLINEET JA HOITOTARVIKKEET

- Muistisairaahan ihmisen toimintakykyä voidaan edistää ja tukea oikein valituilla apuvälineillä.
- Apuvälineet voivat liittyä:
 - **liikkumiseen**
(rollaattori, kyynärsauva)
 - **turvallisuuteen**
(GPS-paikannin, liesivahti)
 - **arjen toimintoihin**
(nousutuet, wc-istuimen koroke)
- Apuvälineitä voi saada maksutta lyhyt- tai pitkäaikaiseen lainaan.
- Tarve apuvälineisiin kannattaa ottaa puheeksi jo palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja mahdollisuuksien mukaan hyödyntää fysio- tai toimintaterapeuttien osaamista.
- Hoitotarvikkeet ovat tarvikkeita, joita tarvitaan pitkäaikais-sairauden jatkuvaan hoitoon (sairaus tai oire kestänyt 3 kk). Tarvikkeita ovat esim. verensokeriliuska, vaipat ja avannetuotteet. Määrää ei saa rajoittaa, vaan sen pitää perustua yksilölliseen tarpeeseen.

APUVÄLINEET JA HOITOTARVIKKEET

Lisätietoja

Terveydenhuoltolaki
(1326/2010)

Vammaispalvelujen käsikirja
www.thl.fi

> julkaisut > sähköiset käsikirjat >
vammaispalvelujen käsikirja

www.kuntoutumistalo.fi

www.stm.fi

> valtakunnalliset lääkinnällisen
kuntoutuksen apuvälineiden
luovutusperiaatteet – opas
apuvälinetyötä tekeville
ammattilaisille ja ohjeita asiakkaille

HOITOTAHTO

- Etukäteen laadittava oma tahdonilmaisu sellaisen tilanteen varalta, ettei ole enää kykenevä tekemään tai ilmaisemaan hoitoaan tai hoivaansa koskevia päätöksiä vakavan sairauden, onnettomuuden tai muun vastaavan syyn takia.
- Hoitotahdolle ei ole muotovaatimuksia, mutta se kannattaa laatia kirjallisena.
- Pätevän hoitotahdon tekeminen edellyttää, että sen tekijä ymmärtää riittävällä tavalla* hoitotahdon merkityksen ja sisällön.
- Terveystenhoitohenkilöstöä sitovat:
 - elämän loppuvaiheen hoitoa koskevat tahdonilmaisut
 - sijaispäättäjän nimeäminen
 - lista läheisistä, kenelle voi antaa tietoja.
- Hoitotahto voi sisältää myös hoitoon ja hoivaan liittyviä toiveita, keskeistä elämänhistoriaa ja omia arvoja.

HOITOTAHTO

Lisätietoja

www.muistiliitto.fi
> etuudet ja oikeudet > hoitotahto

Vanhustyön keskusliitto,
Varaudu vanhuuteen
vtkl.fi > toiminta > vanhuuteen
varautuminen

www.kanta.fi
> omakanta

* Riittävä ymmärrys arvioidaan yksilöllisesti. Tarvittaessa voi pyytää asiasta lausunnon hoitavalta lääkäriltä.

EDUNVALVONTA- VALTUUTUS

- Edunvalvontavaltuutus tulee tehdä terveenä tai (muisti) sairauden alkuvaiheessa. Edunvalvontavaltuuttajan on ymmärrettävä edunvalvontavaltuutuksen merkitys ja sisältö*.
- Edunvalvontavaltuutetun tehtävinä voivat olla taloudelliset ja/tai henkilöä koskevat asiat.
- Edunvalvontavaltuutus tehdään kirjallisesti ja se allekirjoitetaan kahden esteettömän todistajan ollessa yhtä aikaa läsnä. Lähiomainen ei voi toimia todistajana.
- Edunvalvontavaltuutus otetaan käyttöön, kun valtuuttaja ei enää itse kykene sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen tai muun vastaavan syyn vuoksi hoitamaan edunvalvontavaltuutuksessa määriteltyjä asioita.
- Edunvalvontavaltuutuksen vahvistamista haetaan maistraatilta. Hakemukseen tulee liittää alkuperäinen edunvalvontavaltuutus ja lääkärinlausunto.

EDUNVALVONTA- VALTUUTUS

Lisätietoja

Laki edunvalvontavaltuutuksesta
(25.5.2007/648)

www.muistiliitto.fi > etuudet ja
oikeudet > edunvalvontavaltuutus

Miten turvaan tahtoni
tulevaisuudessa?

Opas oikeudelliseen ennakointiin
sumut.fi

> julkaisut > verkkojulkaisut

Vanhustyön keskusliitto,
Varaudu vanhuuteen

vtkl.fi > toiminta > vanhuuteen
varautuminen

dvv.fi

(Maistraatit siirtyivät vuoden 2020 alussa
osaksi uutta Digi- ja väestötietovirastoa)

* Riittävä ymmärrys arvioidaan
yksilöllisesti. Tarvittaessa voi
pyytää asiasta lausunnon
hoitavalta lääkäriltä.

www.suomi.fi

Kirjoita hakukenttään: "lääkärinlausunto
kyvystä tehdä oikeustoimi"

TILIJÄRJESTELYT

- Tilijärjestelyiden tekeminen edellyttää, että niiden tekijä kykenee ymmärtämään järjestelyiden merkityksen riittävän hyvin*.
- Tilijärjestelyiden kohteena voi olla muun muassa käyttöoikeuden antaminen tilille ja oikeuden antaminen varojen nostamiseen ja tallettamiseen.
- Yhteinen pankkitili:
 - **Tai-tili:** jokainen tilinomistaja saa käyttää tilillä olevia varoja yksin
 - **Ja-tili:** tilinomistajat saavat käyttää tiliä vain yhdessä
- Omia henkilökohtaisia verkkopankkitunnuksia ei voi luovuttaa toiselle henkilölle, sillä ne toimivat allekirjoitusta vastaavasti. Jos läheinen hoitaa toisen henkilön pankkiasioita verkkopankissa, tulee hänen käyttää omia tunnuksiaan, ja sopia pankin kanssa erikseen niihin liitettävistä käyttöoikeuksista.

TILIJÄRJESTELYT

Lisätietoja

Lisätietoja voi kysyä omasta pankista.

* Riittävä ymmärrys arvioidaan yksilöllisesti. Tarvittaessa voi pyytää asiasta lausunnon hoitavalta lääkäriltä.

VALTAKIRJA

- Pätevän valtakirjavaltuutuksen tekeminen edellyttää, että sen tekijä ymmärtää riittäväällä tavalla* valtuutuksen merkityksen ja sisällön.
- Valtakirjan käyttö perustuu ajatukseen, että valtakirjan antaja kykenee valvomaan sen käyttöä.
- Valtakirja voi olla vapaa-
muotoinen, eikä sitä tarvitse rekisteröidä mihinkään.
- Valtakirja voi olla yleisvaltakirja tai yksilöity valtakirja tiettyä asiaa varten.
- Yksilöityä valtakirjaa vaaditaan mm. seuraavia asioita varten:
 - pankkiasiat
 - Kela-asiat
 - kiinteistön myynti
- Valtakirja tulee voimaan heti sen allekirjoitushetkellä.

VALTAKIRJA

Lisätietoja

www.kela.fi

> henkilöasiakkaat > hyvä tietää

> toisen puolesta asiointi

* Riittävä ymmärrys arvioidaan yksilöllisesti. Tarvittaessa voi pyytää asiasta lausunnon hoitavalta lääkäriltä.

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN

- Viimesijainen keino asioiden hoitamiseen, jos asiat eivät hoidu tilijärjestelyin, valtakirjalla tai edunvalvontavaltuutuksella.
- Edunvalvojan tehtävinä voivat olla: taloudelliset asiat, henkilöä koskevat asiat, puhevallan käyttäminen tuomioistuimessa tai viranomaisessa.
- Hakemus (henkilön oma, edellyttää ymmärryskykyä) tai ilmoitus (muun henkilön tekemä) maistraatille: pääsääntö on, että maistraatti ratkaisee omat hakemukset ja muissa tapauksissa maistraatti tekee tarvittaessa hakemuksen käräjäoikeudelle.
- Edunvalvojaksi voidaan määrätä tehtävään sopiva henkilö, joka voi olla läheinen tai yleinen edunvalvoja; maistraatti valvoo edunvalvojan toimintaa.

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN

Lisätietoja

Laki holhoustoimesta
(1.4.1999/442)

www.muistiliitto.fi
> etuudet ja oikeudet >
edunvalvonta

dvv.fi

(Maistraatit siirtyivät vuoden 2020 alussa osaksi uutta Digi- ja väestötietovirastoa)

Lähtökohtaisesti henkilö säilyttää oikeustoimikelpoisuutensa edunvalvojan määräämisen jälkeenkin. Toimintakelpoisuuden rajoittaminen tietyn omaisuuden osalta ja vajaavaltaiseksi julistaminen ovat harvinaisia ja niistä annetaan erillinen ratkaisu tuomioistuimessa.

RYHMÄTOIMINTA

- Ryhmätoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on tukea kotona selviytymistä ja tarjota mukavaa ohjattua toimintaa arkeen.
- Se voi olla päivätoimintaa tai päiväkuntoutusta ja sen myöntää kotikunnan vanhus-/sosiaali-palvelut.
- Yleensä päivään kuuluu fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukemista, ruokailut sekä rutiineihin kuuluvat terveydenhoidolliset asiat kuten: verenpaineen seuranta, lääkkeenjako ja peseytymismahdollisuus. Kuljetus päivätoimintaan on usein järjestetty.
- Palvelu on yleensä maksullista tai se voidaan toteuttaa palvelusetelillä.

Myös muistiyhdistykset ja eri järjestöt järjestävät erilaista ryhmämuotoista toimintaa.

VERTAISTUKI

TUETTU LOMA

- Maaseudun terveys- ja lomahuolto ry järjestää muistiyhdistysten kanssa tuettuja lomia muistisairaille henkilöille ja heidän läheisilleen.
- Lomien tavoitteena on saada vertaistukea, voimavaroja ja virkistystä.
- Kohteessa (usein kuntoutuskeskus tai kylpylä) on paikalla henkilö-kuntaa sekä mahdollisesti muistiyhdistyksen työntekijöitä. Vastuu turvallisuudesta ja hyvinvoinnista on kuitenkin lomalaisella itsellään tai hänen avustajallaan/omaisellaan.
- Tukea myönnetään taloudellisin, terveydellisin ja sosiaalisin perustein. Huomioon otetaan hakijan ja puolison tulot ja menot, elämäntilanne sekä aikaisemmin saatu lomatuki.
- Lomatukea voidaan myöntää korkeintaan joka toinen vuosi. Loman omavastuu on 20€/vrk/hlö.
- Kelan järjestämä kuntoutus ei ole este hakemiselle.

TUETTU LOMA

Lisätietoja

HAKEMUS:
www.mtlh.fi
> lomatuon haku

MAASEUDUN TERVEYS- JA LOMAHUOLTO RY

Myös muut lomajärjestöt järjestävät tuettuja lomia:

www.lomajarjestot.fi

MUISTIYHDISTYS

- Muistiliitolla on 43 jäsenyhdistystä, jotka tarjoavat tukea ja toimintaa muistisairaille henkilöille ja heidän läheisilleen.
- Yleensä vertaistuki koetaan tärkeäksi ja sosiaalisia suhteita on hyvä ylläpitää sairaudesta huolimatta.
- Muistisairaahan tiedot voidaan kerätä yhteydenottokorttiin. Täytetyt kortit toimitetaan lähimpään muistiyhdistykseen, josta otetaan sairastuneeseen yhteyttä.
- Toimintaan osallistuminen ei yleensä edellytä jäsenyyttä.
- Muistiluotsit ovat yhdistysten ylläpitämiä asiantuntijakeskuksia, joissa muistityön ammattilaiset tarjoavat tietoa, tukea ja toimintaa muistisairaille ja läheisille.

MUISTIYHDISTYS

Lisätietoja

www.muistiliitto.fi
www.muistiluotsi.fi

MUISTINEUVO

asiantuntija neuvoo ja ohjaa

MINNESLINJEN

sakkunniga ger råd och handledning

 09 8766 550
(0,08€/min + pvm/lna)

www.muistineuvo.fi

Muistiliitto
Minnesförbundet

OMAT MUISTIINPANOT

Muista!

Muistisairaudet eivät kuulu normaaliin ikääntymiseen, vaan ne ovat eteneviä neurologisia sairauksia

Paikka
lähimmän muistiyhdistyksen
tarralle

Muistiliitto

Minnesförbundet

Muistiliitto ry
Pasilanraito 9 B
00240 Helsinki
p. 09 6226 200

MUISTIVIUHKA – www.muistiliitto.fi